

L'exhibició a Girona: dels grans teatres a l'atomització de les sales

La ciutat de Girona disposa avui de vint-i-cinc sales de cinema, repartides entre quatre complexos: Ocine (onze), Albèniz Centre (deu), Albèniz Plaça (tres) i Truffaut (una). Si hi afegim les deu sales de l'Odeon de Salt, situat dins el centre comercial Espai Gironès, el nombre de pantalles a l'àrea metropolitana de Girona puja a trenta-cinc, la xifra més elevada de la seva història.

Text > JOSEP MIR, periodista

La situació actual del parc de sales de cinema es pot considerar estabilitzada d'ençà del tancament dels Lauren Girona, el juny de 2007, quan encara no feia dos anys de la inauguració de la multisala de Salt, aleshores sota la marca Cinebox. El període que abraça els deu anys anteriors, precisament a partir de la inauguració dels Lauren al Mas Xirgu, el 1997, va ser el que va contemplar els canvis més profunds i generalitzats en el sector de l'exhibició de cinema a la ciutat i la seva àrea d'influència, però la modernització del sector havia començat vint anys més enrere, el 1977, amb la

inauguració dels Cinemes Catalunya, la primera multisala de la ciutat.

Situarem a l'any 1997 el moment clau de la transformació de les sales perquè la irrupció dels cinemes Lauren, aquell any, va ser la sacsejada que necessitava el sector a Girona per despertar-se d'un cert acomodament, fruit de dècades en què el negoci havia estat sempre en mans de les mateixes famílies. En aquell moment, dos blocs dominaven tot el panorama cinematogràfic de la ciutat. Per una banda, els propietaris dels històrics Teatre Albèniz i Coliseo Imperial, Ramon Regàs i Martí de Vera, les famílies dels quals ja programaven

les seves sales conjuntament des de feia dècades (a més del Gran Via, que havia tancat el 1987) i que havien afegit a aquest acord de programació els propietaris dels cinemes Modern i ABC Plaça (amb dues i tres sales, respectivament), els germans Lluís i Esteve Gubau i Enric Gratacós. Per l'altra, el propietari del Teatre Ultònia i els Cinemes Catalunya, Narcís Agustí, que havia expandit el seu radi d'acció a altres punts de l'Estat espanyol. Tots plegats intuïen que el model dels multicinemes que s'estava imposant arreu d'Europa i que ja havia arribat a Barcelona amenaçava de deixar obsoleta la seva manera de dur el negoci.

Del 1977 al 2007, Girona ha viscut els canvis més profunds en el model de sales de cinema

De fora vingueren...

Durant un temps, aquests dos blocs empresarials, acostumats a fer-se la competència i a programar les seves sales mirant de reüll què feia l'altre, van mantenir converses sobre la possibilitat d'associar-se per crear el primer multiplex de Girona, d'acord amb les noves tendències. Però mentre l'acord no arribava, qui en va crear un va ser un empresari de fora, el peculiar distribuïdor, productor i exhibidor Antoni Llorens.

Tot i que les empreses gironines ja ha-

>> Cartells del Cinema Modern, del Coliseo Imperial, del Teatre Albèniz, del Saló Gran Via i del Teatre Ultònia a les escales del pont de Sant Agustí als anys seixanta. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. QUIM CURBET.)

vien fet esforços per posar-se al dia i havien incorporat millores en els sistemes de projecció i so, l'arribada de la competència en forma d'unes multisales de nova construcció i equipades amb els darrers avenços tecnològics va precipitar el tancament dels dos grans teatres cinema de la ciutat, l'Abèniz i l'Ultònia, i la construcció de les multisales Albèniz i Oscar (actualment Ocine).

Tres històrics a la plaça dels cines

L'històric Teatre Albèniz havia obert les seves portes l'any 1923 i era una sala majestuosa, tant per la seva capacitat de 1.800 localitats com per la seva decoració interior i l'entrada enjardinada des de la qual s'hi accedia, a la plaça de la Independència.

Quan l'Albèniz va iniciar l'activitat, ja feia quinze anys que funcionava el Saló Gran Via, inaugurat a l'octubre de 1908, un any abans de l'obertura del Coliseo Imperial, també a la plaça de la Independència. Encara avui molts gironins anomenen aquesta plaça *plaça dels cines*, malgrat que el Gran Via va tancar el 1987 per convertir-se en un bingo i que el Coliseo també va caure amb l'embranchida de les multisales, el 1999, un any després que el propietari intentés adaptar-lo als nous temps partint-lo en dos i substituint la gran sala de més de 600 butaques en dues de petites.

El cinema Coliseo Imperial dels anys noranta, però, ja no tenia res a veure amb la sala històrica que s'havia inaugurat el 1909. A principi dels anys vuitanta, l'edifici clàssic en forma de teatre havia estat substituït pel bloc de pisos que hi ha actualment, amb la sala de cinema als baixos, on ara hi ha un restaurant.

El llibre de Joaquim Romaguera i Ramió *Silenci, rodem: Història del cinema a les comarques gironines* (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2005), obra imprescindible i exhaustiva que repassa amb tota mena de detalls tots els aspectes del cinema a les comarques gironines, explica que amb l'esclat de la Guerra Civil (1936), la CNT/AIT va canviar el nom del Gran Via per Saló Durruti i el del Coliseo per Sala Bakunin, «en sintonia amb el seu ideari», i les sales es van col·lectivitzar.

Des dels primers anys del segle xx i fins a inicis dels anys quaranta, les tres grans sales de la *plaça dels cines* acaparaven el negoci de l'exhibició i es pro-

>> Vista de la plaça de Sant Agustí, coneguda popularment com la plaça dels cines, als anys seixanta. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDL JOSEP BUIL.)

gramaven i es donaven publicitat de manera conjunta. L'oferta no va augmentar fins després de la Guerra Civil.

El Modern, l'Ultònia i la transició

Abans de la guerra, els propietaris de la fàbrica Grober havien situat al carrer Nou del Teatre l'anomenat Ateneu Social Democràtic, que a partir del 1941 es va convertir en el Cinema Modern. Durant les dècades posteriors, la generació que havia viscut la Guerra Civil encara deia que anava «al cine a l'Ateneu», quan es referia al Modern. Fins a la seva remodelació i conversió en sala *d'art i assaig*, el 1976, el Modern era una sala imponent dotada de butaques de fusta sense encoixinar i amb un vestíbul dominat per una gran barra de bar.

La programació del Modern entre 1976 i els primers anys vuitanta es va diferenciar de la resta de sales i del que havia estat el mateix Modern els anys anteriors, amb l'especialització en cinema d'autor en versió original subtítolada.

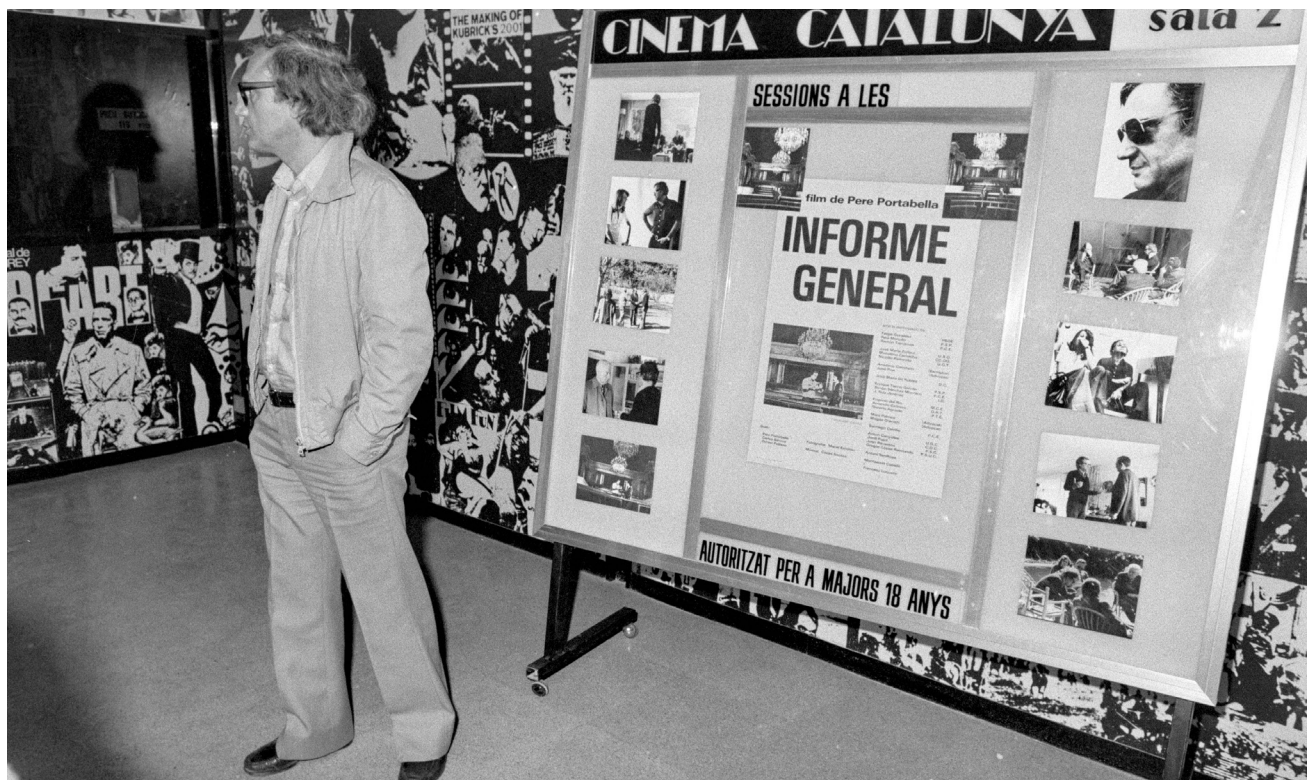
El 1945, la família Agustí va crear el Teatre Ultònia, que durant dècades va ser el principal rival de l'Albèniz com a sales de gran capacitat que competien per oferir les millors estrenes.

La família Agustí també va obrir el Cinema Orient, inaugurat el 1944 al carrer de la Rutlla, molt a prop d'on, tres dècades després, Narcís Agustí hi va inaugurar els Cinemes Catalunya.

L'Orient ja funcionava des de 1968 com a sala *de arte y ensayo*, programant el cinema d'autor que la censura deixava passar, moltes vegades amb algun cop de tisora. A l'Orient, lloc de pelegrinatge obligat per als cinèfils més inquietes, s'hi havien pogut veure des de films europeus d'autors com Bergman o Polanski fins a la polèmica *Furtivos* (1975), de José Luis Borau. L'entrada del Modern en aquest segment de programació, el 1976, després de remodelar totalment la sala, va permetre l'estrena a Girona de títols de Pasolini, Borowczyk, Wajda o Jodorowsky, entre molts altres. A més, a l'estiu proposaven cicles temàtics o de directors programats amb criteri cinèfil.

De l'art i assaig al porno

Era l'època de la Transició i, amb la desaparició de la censura i la irrupció de la «classificació S», invent espanyol que venia a ser una versió suau del cinema X, el Cinema Orient va abandonar la cinefilia i es va especialitzar en aquest subgènere, de manera que la pantalla que havia vist reflectides les imatges del millor cinema europeu, ara només allotjava els subproductes de directors com Iquino, Larraz o Jesús Franco. Enmig d'aquesta nova oferta, l'estrena del film de Nagisa Oshima *L'imperi dels sentits*, el 1980, amb les seves escenes de sexe explícit, va provocar el desconcert del públic habitual

>> El cineasta Pere Portabella, el juny del 1978, abans de l'estrena de la seva pel·lícula Informe general als Cinemes Catalunya.
(Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. QUIM CURBET.)

del cinema eroticofestiu de pit i cuixa que hi anava cada setmana.

Aquesta altra transició, del cinema d'autor al porno, també la va patir el Modern. Poc després de la remodelació de la sala principal, el 1979, s'hi va fer una segona sala, anomenada B, amb la intenció d'allotjar-hi l'oferta més minoritària o d'autor, mentre la sala A recuperava la funció d'estrenar els títols més comercials. Les bones intencions van durar fins que l'Estat espanyol va legalitzar l'exhibició de cinema porno en sales comercials, les anomenades sales X. El Modern va canviar, doncs, la B per la X, el 1984, amb l'estrena sonada del clàssic nord-americà *Garganta profunda*, doblada a l'alemany i subtítulada en castellà, en una sessió de gala en què unes cambreres en topless contractades per a l'ocasió servien cava i canapès al públic convidat.

El Cinema Orient i la sala B del Modern van canviar la seva oferta de l'art i assaig al porno

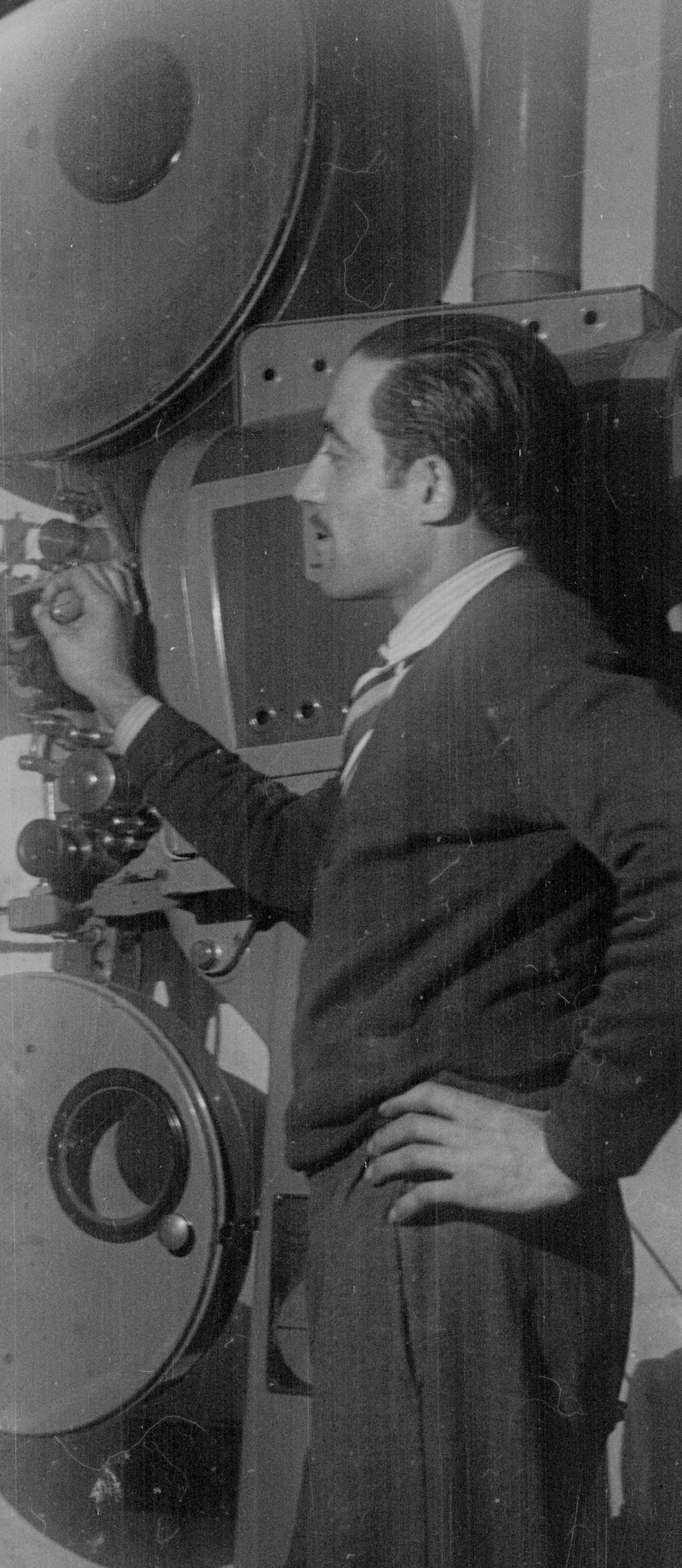
VO, després de l'art i assaig

El 1992, quan la sala B ja feia cinc anys que havia abandonat el porno però encara arrossegava l'estigma que en dificultava la tornada a la normalitat, un acord entre els propietaris i el Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona va posar la llavor del que avui coneixem com a Cinema Truffaut. La sala va començar a programar cinema en VO, sota l'assessorament del Col·lectiu i rebatejada amb el nom de Cinema-estudi Truffaut, a imatge dels noms de sales d'art i assaig d'altres ciutats i en homenatge al cineasta François Truffaut, que havia estat crític de cinema abans que director. L'esperit de Truffaut va servir per exorcitzar definitivament el diable que havia habitat el cos de la Sra. Jones i la sala es va anar convertint en el referent a Girona per als cinèfils que trobaven a faltar el cinema en VOS que a les grans ciutats es podia veure amb normalitat.

El Modern també va ser víctima de les multisales i va acabar tancant, però el Truffaut va tornar a obrir, totalment remodelat, el novembre de 2000, després que l'Ajuntament de Girona comprés l'edifici i atorgués la gestió de la sala, sotmesa a concurs, al Col·lectiu de Crítics.

Els programadors dels cinemes han perdut l'autonomia per decidir quins títols estrenen

L'Orient, el Modern i el Truffaut, però, no van ser els únics punts de divulgació del cinema en versió original subtítulada. El 1978 es van inaugurar els Cinemes Catalunya, al carrer d'Emili Grahit, amb l'estrena de *Star Wars*. Feia més de sis mesos que el film de George Lucas s'havia estrenat a Barcelona, però a Girona no es podia estrenar perquè l'empresa del Catalunya volia inaugurar les sales amb *Star Wars* i va tocar esperar que acabessin les obres per poder-la veure. Aquesta anècdota ens dona una idea molt exacta de com ha canviat el negoci de la distribució i l'exhibició de cinema. Avui dia seria impensable que l'estrena d'un *Star Wars* es retardés sis mesos perquè s'han d'acabar les obres d'un cinema, havent-hi altres sales a la ciutat, però aquest fet, que ara ens sembla totalment lògic, també ens ensenya com els programadors dels cinemes han perdut quasi totalment l'autonomia per decidir quins títols estrenen i en quines dates.

Els Cinemes Catalunya no programaven cinema en VOS de manera habitual, però sí esporàdicament. Alguns dels clàssics que es van reposar durant els anys vuitanta a les sales de VO de Barcelona, com ara *Johnny Guitar* o *Casablanca*, es van poder veure als Cinemes Catalunya, fins i tot abans de la inauguració de la sala Catalunya 3, que va néixer el 1982 amb la intenció d'acollir cinema en VOS. La intenció va durar poc, però encara s'hi va poder veure un cicle de clàssics de la Fox amb perles com *Sunrise*, de Murnau, o *Laura*, d'Otto Preminger, cosa que els cinèfils vam agrair profundament i encara recordem amb llàgrimes d'emoció als ulls.

El costum d'obrir sales noves i de dedicar-ne una al cinema en VOS també va afectar la inauguració dels cinemes ABC Plaça, el desembre de 1982, formats per una sala mitjana i dues de petites. La sala B va allotjar durant temps la millor oferta de cinema europeu en VOS, amb les darreres estrenes d'autors imprescindibles com Rohmer, Tanner o Tavernier. Curiosament, aquestes mateixes sales, avui convertides en Albèniz Plaça, tornen a oferir sovint les versions originals subtítulades de pel·lícules que s'estrenen doblades als Albèniz Centre. Els Ocine també programen dues sessions en VOS per setmana, els dimarts i els dijous al vespre.

I per acabar, els familiars

No voldria acabar aquesta repassada per la història de les sales de cinema de Girona sense esmentar el Cinema Familiar, inaugurat als anys quaranta al carrer de l'Olivera, que va estar actiu fins entrats els anys seixanta amb una oferta per a tots els públics. El teatre del Col·legi La Salle, equipat com una sala d'exhibició comercial, també ofería sessions de cinema els diumenges a la tarda, obertes a tota la ciutat i amb un preu més mòdic que els de les sales convencionals.

>> *Un home amb un projector al Cinema Orient el 1947.*

(Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. MARTÍ MASSAFONT.)